

UDK 37.091.64=512.161(497)

Makale türü:

1.01 Orjinal bilimsel makale

Kabul edildi: 08.03.2020

Revize : 22.03.2020

Onaylandı : 19.04.2020

BALKANLARDA BİR EĞİTİM MECMUASI: YENİ MEKTEB

Gyülasfiye MELANİ

Marmara Üniversitesi

ÖZET

II. Meşrutiyet dönemi Türk basın hayatında önemli bir dönüm noktasıdır. Bu yıllarda süreli yayınlarda sayı ve tür bakımından bir artış görülür. Bu artış en fazla mizah basınında görülmekle beraber eğitim dergilerinin de o dönemdeki ehemmiyeti büyüktür. Bu makalede bir eğitim mecmuası olan *Yeni Mekteb* üzerinde durulacaktır. *Yeni Mekteb*, Balkan Savaşı'nın arifesine kadar çıktığı için, bize o dönem insanının eğitim durumu ve hayat koşullarını yansıtmaya açısından çok önemlidir. Mecmua, Üsküp'te Nisan 1911'de çıkmaya başlar, toplam 14 sayıdan sonra Haziran 1912'de yayım hayatına son verir. *Yeni Mekteb* mecmuasının sermuharriri, Üsküp Dârülmualimîn Rüştüyesi müdürü Sabri Cemil'dir. Mecmuada ağırlıklı olarak eğitimle alakalı yazılar yer alır. Asıl amaç kâr etmek değil, muallim ve okurlara az da olsa yardımcı olabilmektir. Çalışmamızla *Yeni Mekteb* mecmuasını tanıtmaya çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı basını, II. Meşrutiyet, Eğitim, Sabri Cemil, Eğitim basını, *Yeni Mekteb* mecmuası.

UDK 37.091.64=512.161(497)

Article type:

1.01 Original scientific article

Received : 08.03.2020

Revise : 22.03.2020

Accepted : 19.04.2020

AN EDUCATION MAGAZINE IN THE BALKANS:YENİ MEKTEB

Gyülasfiye MELANİ

Marmara University

ABSTRACT

The Second Constitutional Era is an important milestone in Turkish media life. In this era, there is observed a significant increasing with regard to number and variety of periodicals. The most increased periodical is humor magazine and also, educational magazines are of importance. After the declaration of II. Constitutional monarchy, there is a dramatic change about structural and thematic of periodicals and it is possible to see the change in periodicals. One of the magazines is *Yeni Mekteb* that tried satisfying the educational needs. In this study, *Yeni Mekteb* and editorial writer Sabri Cemil's life, works, and relationship of literature, as well as his writing in *Yeni Mekteb* are studied.

Key Words: Ottoman Press, The Second Constitutional Era, Education, Sabri Cemil, Educational Press *Yeni Mekteb* magazine.

GİRİŞ

Geçmişte yaşananları ve o dönem insanların durumunu inceleyebilmek açısından süreli yayınların ehemmiyeti çok büyüktür. Osmanlıda ilk süreli yayıncılık, II. Mahmut'un teşvikiyle 1820'li yıllarının sonunda başlar. Bu sayede dergicilik, Batı'ya yönelişin bir uzantısı olmuştur. Osmanlı'da yayımlanan ilk Türkçe dergi, 1859'ta Mekteb-i Tıbbiye-i Şahâne tarafından yayımlanmış olan *Vakâyi-i Tıbbiye*'dir. Derginin yarısı Türkçe, yarısı Fransızca olup konu itibarıyla tıp alanında yazılar içermektedir.

II. Meşrutiyetin ilan edilecek olması Makedonya ve Selanik'te büyük bir coşkuyla, İstanbul'da ise büyük bir şaşkınlık ve suskunlukla karşılanmıştır. Meşrutiyet'in ilk yedi ayında 730 civarında imtiyaz başvurusu yapılmıştır. II. Meşrutiyet'in ilan edilmesiyle dergilerde; kadın hakları ve kadın-erkek eşitliği, çocuk eğitimi, hürriyet ve vatan fikri üzerinde daha fazla durulur. Bu dönemde her çeşit fikir akımı gazete ve dergilerde kendini gösterir.

Makedonya ve Çevresinde Türkçe Basın

Basın organları, bizim için sadece haber veren veya eğiten birer vasıta olarak değil, aynı zamanda olayların incelenmesinde kaynak veya vesika olarak karşımıza çıkar. Balkan Savaşı'nın

öncesine kadar Osmanlı hâkimiyetinde olan Makedonya'da II. Meşrutiyet ilan edilinceye dek ikisi özel olmak üzere altı tane basımevi etkinlikte bulunmuştur. Bu basımevleri sayesinde faaliyetler artmış, birçok dergi yayımlanmaya başlamıştır. II. Meşrutiyet'le beraber basına ilgi artmış, dolayısıyla ihtiyaçlara cevap veremeyen basımevi de Selanik ve İstanbul'da el yazısı ve taş basma suretiyle yayım yapmaya başlamıştır. Burada yaşayan Türklerin ses bayrağını, dergiler oluşturur.

Osmanlı idaresi sırasında Balkanlarda ilk gazete, 7 Nisan 1866'da Saray Bosna'da, *Bosna* ismiyle yayım hayatına başlar. Haftalık bir gazete olan *Bosna*'nın sayfalarında iç ve dış olaylarla ilgili haberler yer alır. Gazete, Vatroslav (İgnyat) Sopron isminde bir yabancı tarafından yönetilir. 1868'de aynı vilayette *Gülşen-i Saray* adlı bir başka gazete yayımlanır. Gazete, Balkan topraklarında yayımlanan ilk yarı resmî gazete unvanına sahiptir. Bu gazetelerin asıl amacı, diğer topluluklar tarafından Türkiye ve Bosna aleyhinde yayım yapan basına, zamanında cevap verip halkı bilinçlendirmektir. Bundan dolayıdır ki her iki gazete; yarı Türkçe, yarı Sırpça yayımlanmıştır. 1871 yılında Prizren'de yarı Türkçe, yarı Sırpça olmak üzere *Prizren* isimli bir başka yayım organı daha çıkar. Bu yıllarda Bosna Hersek, geçici olarak Avusturya- Macaristan'ın işgaline uğrar. Yeni idarenin eline geçen basımevi

genişletilir ve 1882-1892 yılları arasında yıllık niteliğinde on bir tane Türkçe yayım yapılır.

1873'te Manastır Vilayeti'nde *Rumeli*, 1876 yılında Bosna'nın Mostar şehrinde *Neretva* neşredilir. *Neretva*, 38 sayı çıkartılır ve diğer iki yayım organı gibi yarı Türkçedir. 1886 yılında *Manastır* isminde bir gazete haftalık olarak basılır. 1888'de Priştine şehrinde Türkçe-Sırpça bir dergi olan *Kosova*, 1884'te *Vatan* ve 1897'de bu derginin devamı sayılan *Rehber* yayım hayatına başlar. Bu gazeteler, Avusturya-Macaristan rejimini övmek ve onları haklı çıkarmak gibi amaçlarla yayımlanmıştır.

1910'lu yıllarda, bu basımevinde *Envâr-ı Hürriyet*, Şar ve bizim tez çalışmamıza konu olan *Yeni Mekteb* mecmuası basılmıştır. *Envar-ı Hürriyet* haftalık olarak basılan bir gazetedir. Yöneticisi, Ali İffet'tir. "Bosna'da aile dergisi olarak 1908 yılında neşredilen *Behar*'i görmekteyiz. *Behar* dergisinin dört sayfası Türkçe yazılara ayrılır." On beş günde bir yayım yapan bu derginin içeriğinde ilmî ve edebî yazılar yer alır. Bunların haricinde Türkçe eğitim gören, Kiril harflerini bilmeyen 1908'de Boşnaklar için Osmanlı Türkçesiyle yazılan Sırp-Hırvat dilinde *Tarık* gazetesi yayımlanmıştır. *Hüsni ve Şiir* dergisi 1909 yılında, 1910 yılında *Muallim*, 1912'de *Misbah* ve 1914'te de *Yeni Misbah* gibi dergiler Bosna'da yayımlanmıştır.

Bu dergilerin de bazı sayfalarında Türkçe, bazılarında ise Arapça yazılara yer verilmiştir.

II. Meşrutiyet'le beraber Türkiye dışında da birçok yerde Türkçülük akımının savunuculuğunu yapan kuruluşlar tesis edilir. İsmail Eren, *Rumeli'de Türk Kültürü* isimli kitabında 1908 yılında milliyetçi gençlerin Üsküp'te kurmuş oldukları Şübbân-ı Vatan isimli bir kulüpten bahseder. Bu kulüp 15 Şubat 1909 tarihinde Yıldız adında bir dergi çıkarmaya başlar. Haftalık olarak neşredilen dergide siyasî konularla beraber edebiyat ve tarih konularını işleyen yazılar da yer bulur. Bu kulübün gayesi, ilkokulda eğitim gören fakir ancak zeki ve çalışkan çocukların eğitim masraflarını karşılamaktır. Bunun için her okuldan dört öğrenci seçilir.

II. Meşrutiyet'ten sonra sansürün kaldırılmasıyla Manastır'da *Neyyir-i Hakikat* ve *Hukuk-ı İbad* gazeteleri çıkmıştır. *Neyyir-i Hakikat*, İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne bağlı bir gazete olup haftada iki defa neşredilir. Fırkalar arasında başlayan çatışmaların şiddetlenmesiyle Üsküp'te *Top*, Manastır'da *Kurşun*, *Sürgün*, *Kasatura* gibi gazeteler çıkar. Bu gazeteler, yazılarında muhalefeti sert bir dille eleştirdikleri için idare tarafından sık sık kapatılmıştır. 1911 yılında *Arş* ve *İleri* isimli iki gazete daha neşredilir. Yazıları siyasî içerikli olan bu gazeteler, haftada bir defa yayım yapmıştır. Aynı yıl *Elhan* isimli bir

mecmua da neşredilir. *Hüsn ve Şiir* dergisi 1911 yılında intişar edilir. Yazılarında edebî, fennî, felsefî ve içtimaî konular tartışılır. *Elhan*, iki haftada bir perşembe günleri yayım yapar. İçeriğinde edebî ve ahlakî yazılar yer alır.

Yeni Mekteb Mecmuasıyla Aynı Dönemde Çıkan Dergilerin Özellikleri

Yeni Mekteb, 1911-1912 yılları arasında çıkan bir dergidir. Derginin yayımlandığı bu dönemde, Trablusgarp Savaşı vardır. Meşrutiyet'in ilanıyla dergi ve gazete sayılarında artış görülmektedir. Bu dönemde farklı konulara ilgi duyulmaya başlanmıştır. Yayımlanan dergilerin ortak özellikleri üzerinde durulmak gerekirse hepsinde kadın hakları ve aile konularına karşı bir eğilim olduğu görülebilir. Aynı zamanda kadınlar için yayımlanan dergilerin sayısı da epey artmıştır. Dergilere göre gelecek nesillerin kalkınması için önce kadın eğitilmelidir. Çünkü çocukların ilk eğitimcileri, anneleridir. Annelerin eğitiminin geliştirilmesiyle çocukların seviyeleri de yükselecektir. Bu sayede devletin de kalkınacağı kanaati hâkimdir.

Dergilerde üzerinde durulan bir diğer önemli husus, kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olmasının gerekliliğidir. Bu dönemdeki dergilere göre kadınlar, erkeklerle eşit haklara sahip olurlarsa her alanda aynı başarıya sahip olabilecekleridir. Bu tür kadın dergileri II.

Meşrutiyet'in ilanından bir müddet sonra başlamakta, Balkan Savaşları'yla beraber yoğunlaşmakta, I. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla kesintiye uğramaktadır.

Üçüncü ve en çok üzerinde durulan konu olarak çocukların eğitimi karşımıza çıkar. Çocukların eğitimde başarılı olmalarının yollarını göstermek için dergilerde ahlakî, edebî, fennî yazılara yer verilir. II. Meşrutiyet sonrasındaki yayımlarda, çocukların vatan sevgisi ve hürriyet duygularını arttırmayı amaçlayan hikâye ve şiirler yayımlanmıştır. Şurâ-yı Ümmet gazetesinde Ali Nusret'in, çocuk edebiyatının önemine değinerek çocuklara yönelik terbiyevî ve edebî metinler yazılması çağrısı, aydınların bu alana yönelmesine vesile olmuştur. Bu dönemdeki dergilerin bazıları eğitimde eski usulün doğruluğuna inanırken *Yeni Felsefe* gibi dergilerde toplumun tamamen değişmesi gerektiği düşüncesine sahip olanlar da vardır. Türkçülük akımı bu yıllardaki dergilerde kendini daha fazla göstermektedir.

Yeni Mekteb Mecmuasının İncelenmesi

Yeni Mekteb mecmuası, Üsküp'te Nisan 1911'de neşre başlar; toplam 14 sayı çıktıktan sonra Haziran 1912'de yayım hayatına son verir. Derginin tüm sayılarının toplamı 448 sayfadır. Derginin sermuharriri, Üsküp Dârümuallimîn Rüştüyesi Müdürü Sabri Cemil'dir.

Sabri Cemil, *Yeni Mekteb* dergisindeki yazılarla, okur ve mekteplerdeki muallimlere yol gösterip onları yetiştirmek ister:

“Milletin ekmekten sonra birinci ihtiyacı olan terbiyeyi çocuklarımıza işte bu suretle vermeliyiz. İleride balmumu gibi şekilden şekle girmemeleri için onları bugün dikkat etmeye ve düşünmeye alıştırmalıyız. İşte *Yeni Mekteb* bugün şu parlak ve tatlı ümit ile kapısını açıyor. İstiyor ki milletin mukadderatını eline almış olan aşklı ve çalışkan muallimlere yardım etsin. Bilhassa

m e m l e k e t i m i z i n kusurunu, noksanını, ihtiyacını, isti'dadını göz önüne alan *Yeni Mekteb* nazariyat kısmında muallimlerin ruh sanatı olan fen-i terbiye-i etfâl (Pedagoji), İlmi Ahval-i Ruh'a (Psikoloji) dair daha faydalı dersler vermeye, arkadaşça musahabelerle dertlerimizi dökmeye ve bunlara çare aramaya çalışacaktır. Bundan maada tatbikat kısmında muallimlere ulûm-i diniyeye, ahlâka, Osmanlıcaya, Tarihe, Coğrafyaya, Hesaba, malûmat-ı

fenniye ve medeniyeye dair amelî dersleri hazırlayacak ve çocuklara faydalarından maada mektebi sevdiren musikî neşide ve notaları, sade manzumeler, el işleri, oyunlar da verebilecektir. Böyle geniş ve canlı bir programı takip edecek olan istikbalin mekteplerine *Yeni Mekteb* şimdiden her cihetle bir nümune olmak istediği içindir ki memalik-i mütemeddine 'Ana mekteplerine' devam eden 3-6 yaşındaki çocuklara muallimler tarafından verilen mini mini dersleri de ihmal etmeyecek ve bu suretle temelli bir terbiye binası kurmak isteyenlere yol gösterecektir. Maarif müfettişlerinin raporları, taşra muallimlerinin mütalaa ve istîzâhları da *Yeni Mekteb*'te yer bulacak ve muallimleri çalışmaya, düşünmeye sevk etmek için talim ve terbiyeye dair sualler irat etmeyi de unutmayacaktır.”

Yeni Mekteb Mecmuası'nın İçeriği

Dergi, muallim ve öğrencilere eğitim konusunda yardımcı olabilmek için yayım yapan bir dergidir. Bundan dolayı mecmuada ağırlıklı olarak eğitimle ilgili

yazılar yer almaktadır. Dergide; Takdim, Osmanlıca köşesi, El İşleri Dersi köşesi, Müzik köşesi, İlm-i Ahval-i Ruh Dersleri, Mini Minilere Ana Mektep Dersleri, Tarih, Coğrafya, Talebe Yazıları, Küçüklere Hesap Dersleri, Tercüme Eserler köşesi gibi başlıklar bulunmaktadır.

1. Takdim

Takdim köşesinde derginin, okurlarına bilhassa duyurmak istediği meseleler ele alınmıştır. Bazen de dergi içeriğindeki yazılarda işleyecekleri konuların nedenleri açıklanmıştır. Bu köşenin yazılarını çoğunlukla *Yeni Mekteb* dergisinin sermuharriri olan Sabri Cemil kaleme almıştır. Bu yazıların altında genellikle *Yeni Mekteb* imzası yer almaktadır.

2. Osmanlıca Köşesi

Bu köşede okurlara Osmanlıca dersleri verilir. Bu yazılarda Osmanlıca dersinin kaideleri, Osmanlıca öğretirken muallimlerin karşılaştığı sıkıntılar, okuma yazmayı daha kolay öğretebilmek için okuma parçaları ve çeşitli kelime örnekleri verilerek okurlara yardımcı olunmaya çalışılmıştır.

3. El İşleri Dersi

Bu bölümdeki yazılarda okur ve çocuklara el işleri öğretilerek onların beceri kazanmaları amaçlanır. Dergide el işleri,

resim ve hendese dersleri arasında bir fark görülmez. Bu beceri, Mustafa Şekib'in makalesinde şöyle ifade edilir:

“Hakikatte el işleri resim, hendese esaslarının sabit ve sarihi tatbikatından başka bir iş midir? Şakirt kâğıt üzerinde tersim edeceğine ağaç, taş üzerinde tersim ediyor ve bu suretle ulûm-i katiyenin ibtidâiyatıyla daha samimî bir ünsiyet peyda ediyor. Ve bunun en yakın maksadını, en amelî faidesini anlıyor.”

Mustafa Şekib'e göre çocuklara el işleri öğretmenin önemi büyüktür. Çünkü el işleri öğretilmezse çocuklar yalnız kitaplarla meşgul olacak, kitap meşguliyetinden başka bir şeyi sevmeyecektir. Bunun sonucu olarak çapayı kalemden ağır, çamuru da pis göreceği için çiftçilik hayatından uzaklaşacaktır. Bu durum yazar tarafından *felaket* olarak nitelendirilir. Çünkü bu durum çiftçiliğin yok olmasına neden olacaktır. Bu durum dergide şu satırlarla ifade edilmiştir:

“Bu hal çapayı kalemden ağır, çamuru pis gösterir ki bizi çiftlik hayatından uzaklaştırmak gibi bir felakete düşer eder. Bunu hiçbir Osmanlı istemez.”

Derginin 8. sayısında Sabri Cemil, el işleriyle ilgili birinci kaynak olarak İstanbul'da yayımlanan İbtidaiye Mecmuası'nı gösterir. Yazar, bu dergide yer alan şekil ve numunelerin dışında, bu konuyu ele alan Türkçe bir eserin olmadığını belirtir. Ardından, bu alanda örnek sayılabilecek kitap isimleri sıralanır. Bunların Selanik kitapçıları tarafından Paris'ten temin edilmesi gerektiğini söyler. Bu sayede el işleriyle alakalı bilgi sahibi olunabileceği kanısındadır. *Yeni Mekteb*'in 11. sayısında ise Sa'tî Bey tarafından el işleriyle alakalı kitapların isimleri verilir.

4. Müzik Köşesi

Bu köşe, derginin her sayısında bulunmaz. Köşenin içeriğinde genellikle müzikle ilgili bilgiler ve besteler yer alır. Müzik köşesi sayfalarında belli bestelerin notaları verilerek muallim ve öğrencilere örnekler sunmaya çalışılır.

5. İlm-i Ahvâl-i Ruh Dersleri

Bu bölümde okur ve çocuklara psikoloji dersiyile ilgili bilgiler verilir. Psikoloji ilminin tanımını dergide şu şekilde verilmiştir:

“Bu ilim bizim kuvvet ve melekelerimizi, hissiyatımızı, onların sebeplerini, neticelerini, bizim temayüllerimizin aslını ve suret-i harekâtını tedkik eyler.

Terbiye insana ait bütün kuvvâ ve melekâtın hep bir surette inkişafıdır. İnsanın müstaid olduğu derece-i tekâmüle varması için çocuğun kuvvet ve kabiliyetini meydana çıkarmaya yardım eden bir sanattır, diye de tarif olunabilir.”

Sabri Cemil'e göre insana terbiye ilmini veren bilim dalı, Psikoloji'dir. Psikoloji sayesinde öğretmenler, öğrencilerinin fitratlarında bulunan yeteneklerini daha kolay ortaya çıkarabilirler. Sabri Cemil, en iyi terbiye kitabının çocuklar olduğunu düşünür: “Bunları okuyan en faydalı bir mütalaada bulunmuş olur.” Yazar bu bölümdeki derslerinde Psikoloji'yi bir terbiye usulü olarak gördüğü için bu alanı; terbiye-i bedeniyye, terbiye-i fikriye, terbiye-i ahlâkiye olmak üzere üçe ayırır. Dergide terbiyenin taşıdığı diğer manalar şöyle ifade edilir:

“Filhakika terbiye yalnız okumak, yazmak, saymak melekesi değildir. Bu ulvî kelimedede daha başka şeyler vardır. Evvel-emirde vücudu kuvvetleştiren, hastalığa karşı koruyan, kâinatın bâkir mevâddini kullanacak bir hale getiren, çölleri mevrûa tarlalara, ormanları vapurlara, taş ve maden ocaklarını şehir

veya köylere kalp eden idman-ı bedenî anlaşılır. Sonra terbiye kelimesinde âlem-i maddî ve ahlâkîyi idare eden muhteşem, daimî kanunları keşfedecek surette fikri işletmek manası de vardır. Bu kanunlara tevfiik-i hareket edersek kâinattaki kuvvetler bizim yardımcımız olur, bizi saadete ve muvaffakiyete eriştirir. Eđer onlara tecavüz eder ve kendileriyle mücadelede girişirsek bize karşı dururlar. Bizimle oynar ve nihayet bizi ezerler. Üçüncü derecede de terbiye kelimesi bizi vazifelere, aile ve cemiyet hayatındaki huzûzâta hazırlayan, temâyûlatımızı kanun-ı ulvî-i hayra tabi tutmaya bizi sevk eden hissiyat-ı ahlâkiyeyi tenmiye etmekten ibarettir.”

Derginin bu köşesinde her hafta; dikkat melekesi, terbiye, okulun nasıl olması gerektiği gibi farklı kavramlar üzerinde durularak psikoloji ilmi okurlara öğretilmeye çalışılmıştır.

6. Mini Minilere Ana Mektep Dersleri

Bu bölümde hiss ü âr, fikrî hayat, ahlâkî hayat, serbest konuşma, ailece konuşma, hikâyecik, okuma, yazma, sayma,

ezber, el işleri, düşünmek ve tahlil gibi alt başlıklarla çocukların çeşitli beceriler kazanması amaçlanır. Bu metinlerde öğretmenler tarafından çocuklara belli özelliklerin kazandırılması için yapılan çalışmalardan bazıları şöyledir: Çocuklar bir ip alarak ona düğüm atıp çözerler. Doğada bulunan çeşitli nesnelere toplayıp onların hangisinin büyük hangisinin küçük olduğunu bulurlar. Çocukların, öğretmenlerinin söylediği kelimeleri hep bir ağızdan tekrarlayarak kelime haznelerinin gelişmesi sağlanmaya çalışılır. Çocukların öğretmenlerinin yönlendirmesiyle birbirlerine çeşitli sorular sorup cevap vermeleri vasıtasıyla özgüven kazanmaları hedeflenir. Doğada belli renkte olan şeyleri tespit etmeleri sağlanır, onların hangisinin kalın hangisinin ince olduğu ayırt ettirilir. Çocuklara okuma ve yazma gibi beceriler kazandırılır. Belli yerler tasvir edilerek bir manzara tasarlayıp onu serbest çizimle resmetmeleri istenir. Ezber bölümünde şiirler ezberlettilererek çocukların Türkçeyi daha güzel kullanmaları ve telaffuzlarının gelişmesi beklenir.

7. Tarih Köşesi

Derginin tarih başlıklı köşesinde Osmanlı Devleti'nin her ferdini ilgilendiren mevzularla alakalı bilgi vermenin yanında okurlara vatan sevgisi ve millî şuur kazandırılmaya çalışılmıştır. Yazılarda genellikle Osmanlı Devleti'nin kuruluşu,

gerçekleşen Trablusgarp Savaşı ve II. Meşrutiyet ilanının halk tarafından nasıl karşılandığı anlatılmaktadır. Muharrem Sezai'nin, dergideki "Ecdadımız" isimli makalesi bunlardan sadece bir tanesidir. O makalenin dışında Muharrem Sezai'nin "Samimi Hayaller ve Hisler", "Osmanlının Kanayan Kalplerine" isimli yazıları, Sabri Cemil'in ise "Son Pişmanlık", "10 Temmuz", "Vatan Fedaisi Kadını", "Alemdar'ın Şanlı Ölümü" isimli şiirleri örnek gösterilebilir.

8. Coğrafya Köşesi

Bu köşede yurt içi ve yurt dışındaki ilginç mekânlar, o mekânlarda yaşayan çeşitli milletlerden bahsedilir. Bu sayede o milletler hakkında bilgi edinilmiş olur. Coğrafya köşesindeki yazılarda, muallimlerin çocuklara coğrafya dersini sevdirebilmeleri ve dersten beklenen sonucu alabilmeleri için muallimlerin amelî bir ders uygulaması gerektiği ifade edilir. Muallimler bunu, çocukları dağlara, tepelere, göllere götürüp oraları göstererek ve belli ölçümler yaptırarak sağlayabileceklerdir.

9. Talebe Yazıları

Yeni Mekteb mecmuasının bu köşesi, derginin başmuharriri Sabri Cemil Bey tarafından hazırlanır. Sabri Cemil bu köşede genellikle şiir, hikâye çalışmaları beğenilen öğrencilerinin yazılarına yer vermiştir. Bu yazıları çoğunlukla okulun en çalışkan öğrencileri yazmışlardır. Yazılar konu bakımından çeşitlilik gösterir.

Kalkandelenli Abdülmecit Sami Efendi isimli öğrenci "Nasıl Çalışacağız" isimli yazısında okul hayatı süresince öğrendiği yöntemleri, muallimlik mesleğinin görevlerinin ne olduğunu sıralarken, Kratovalı Sabri Efendi isimli öğrenci de "Fenni Sevelim, Sevdirelim!" yazısında fenden ve o dönem insanın fenne karşı ne kadar ilgisiz olduğundan bahsederek kendilerinin geleceğin muallimleri olarak görevlerini sıralarlar.

10. Küçüklere Hesap Dersleri

Bu köşede, Muallimlerin matematik derslerini öğrencilere nasıl verebileceğiyle ilgili yöntemler ve dersler verilerek okuyucuların matematik bilgilerini artırmaları amaçlanır.

11. Tercüme Eserler Köşesi

Bu köşede, Fransızca ve başka dillerden tercüme şiir ve hikâyeler yer alır. Dergide en çok Fransızca'dan tercüme yapılmıştır. Bu da o dönemde Makedonya'daki dergilerin üzerinde Fransız basınının ne kadar etkili olduğunu gösterir. Fransızca'dan tercüme arasında "Örümcek ve Sinek", "Mücrim Köpek", "Öküz Kadar Olmak İsteyen Kurbağa" gibi hikâyeler yer alır. Hikâyeler dışında tercümelere de yer verilmiştir. Bunlara örnek olarak Mustafa Şekip Tunç'un "Bir Damla Su Bir Damla Hayat" adlı çalışması gösterilebilir.

Yeni Mekteb Mecmuasında Öne Çıkan İsimler

Dergide öne çıkan yazarların başında Sabri Cemil'i görmekteyiz. Sabri Cemil'in, her sayıda mutlaka yazı yayımlaması ve öğrencilerinin çalışmalarına yer vermesi dergideki önemini ortaya koymaktadır. Genellikle eğitim, usul, terbiye, bilginin önemi vb. alanlarda yazı yazmıştır. Sabri Cemil'in bu dergiyi çıkarmaktaki amacı, okuyucuların bu dergi vastasıyla ilme verdiği önemlerini artırmaları ve o dönem halkında yer alan cehaleti yok etmek için çok çaba sarfedip çalışmalarınıdır.

Sabri Cemil'den sonra dergide yazılarına sıklıkla rastladığımız bir diğer isim, Mustafa Şekib'dir. Mustafa Şekib genellikle Osmanlıcayla ilgili yazılar yazmış olmakla beraber tarih, coğrafya, muallimlerin vazifeleri gibi değişik konulara da temas etmiştir.

Üçüncü bir yazar, Ahmet Tevfik'tir. Ahmet Tevfik dergide genellikle el işleri dersleriyle alakalı yazılara ağırlık vermiş. Ancak bu konunun dışında; köy muallimliği, çiftlik mektepleri, ziraat ilmiyle ilgili konulara da temas etmiştir.

Dergide yazıları yer alan diğer yazarları ise şöyle sıralamak mümkündür: Abdüllatif Nevzat "Tevfik Bey'e" isimli yazısıyla, Ali Kemal Mustafa "Mekteplerimize Nazar: İkinci Rapor" ,

Emin Sâmi de "Taşra Mektepleri-İmla" yazısıyla, F. Sâcid "Muhterem Türk Yurdu Mecmuasından: Yıldızlarla Düşünüş" , Galip Bahtiyar'ın "Muallim" , İbrahim Alaattin'in "Din", Muhammed Emin'in "Türkmenler Obasında veyahut Sınaat", Muharrem Sezai'nin "Ecdadımız" ve "İlk malumat" yazıları, Sadî'nin "Dil ve İl Sevgileri", S(in). Münib'in "Suallerin Cevabı", Nuzhet Nebîl'in "Yüksek Sesle Kıraat", Sa'dî'in "Beş Duygu", Sa'tî'nin "Çocuklarımızın Zekâsı" ve "Sa'tî Beyefendiden Alınan Bir Mektup".

SONUÇ

Eğitim mecmualarının amacı toplumdaki bireyleri eğitmek ve onları geliştirmektir. Muallim ve öğrencileri hedef alan *Yeni Mekteb* mecmuasında ortaya atılan görüşler genellikle eğitim üzerinedir. Sabri Cemil, Mustafa Şekip Tunç gibi yazarlar; çocukları geleceğin varisi olarak gördükleri için tüm yazılarında onların ilerlemesi için uğraşmışlardır. Yazılarda; o dönemde insanın eğitim açısından durumu, muallimlerin görevleri, çocukların yetiştirilmesinde aileye düşen görevler, çocuklara eğitim verilirken dikkat edilmesi gereken hususlar ve takip edilecek usullerle ilgili meseleler sıkça karşımıza çıkar.

II. Meşrutiyet devrinde çıkan diğer dergilerdeki gibi bu dergide de muallimler devletin kurtarıcıları olarak düşünülür. Yeni nesilleri yetiştirecek olanlar, muallimler

olduğundan, milleti ilerletmekteki en önemli vazife de onlara verilmektedir. Bunun için muallimlerin büyük bir aşk ile mesleklerine bağlanmaları ve mesleklerinde başarılı olmaları gerektiğine vurgu yapılır. Muallimler, öğrencilerine karşı her zaman güler yüz göstermeli, onları gerek ders gerekse teneffüs sırasında takip ederek ve oyun onayarak tanımaya çalışmalıdırlar.

Çocuk okulda tayin edilen derslerle evde uğraşamayacağı için muallimin, çocuklara ev ödevi verilmesi durumu doğru bulunmaz. Çocukların farklı tabiatları olduğundan, bir çocuğun cesaretlendirilmeye ihtiyacı varken, diğer bir çocuğun temizlik konusunda dikkatini çekmeye ihtiyaç vardır. Bir öğrenci hayat doluyken, öbürü donuk ve cansız bir ruha sahip olabileceğinden, her öğrenci için farklı bir usul kullanılması gereklidir.

Yazılarda, terbiyeye ve usule büyük önem verir. Fena bir usul insanı hayatından edeceği için muallimlerin iyi bir “usul” bulmaları istenir. Bu da “az ve iyi” düsturudur.

Dergide, kız çocuklarının tentene, oya, nakış, biçki, dikiş gibi el işleri öğreniminin mühim olduğu vurgusu yapılır. Bunun için de müsait bir ortam bulunulduğunda mektep mutfağında sıra ile yemek pişirmelerini, çamaşır yıkamalarını, kızların saçını taramalarını, giydirmeye çalışmalarını ister.

Muallimlerin derslerden daha verimli sonuçlar alabilmeleri için anlatılan derslerin ameli olarak uygulanmasının verimli neticelere sebebiyet verileceği düşünür. Buna örnek olarak öğretmen, Coğrafya dersinde ova, dağ, körfez ve göller; tarih dersinde ise muhtelif kavimlerin kıyafetleri, çeşitli memleketlerin cami, köprü, hamam, kale ve türbeleri gezdirmelidir. Bu sayede derslerde verilen bilgilerin hem uygulaması gerçekleştirilmiş olur hem de gezilen yerlerin çocukların hafızasında daha kalıcı olması sağlanır.

Muallim, aynı zamanda küçük bir doktor olup çocuklarda beliren değişikliği fark edebilmeli, çocukların hasta olmamaları için gerekli sağlık kontrolleri, sınıfların temizliği ve ders alanlarının havalandırılması konusunda hassasiyet göstermelidir. Çocukların eğitimde daha başarılı olabilmeleri için jimnastik, resim ve müzik derslerinin de gerekli olduğunu düşünür.

Yeni Mekteb mecmuasındaki yazılarda okulların durumunun iyi olmadığı belirtir. Dershanelerin ve eğitimin yetersizliğinden

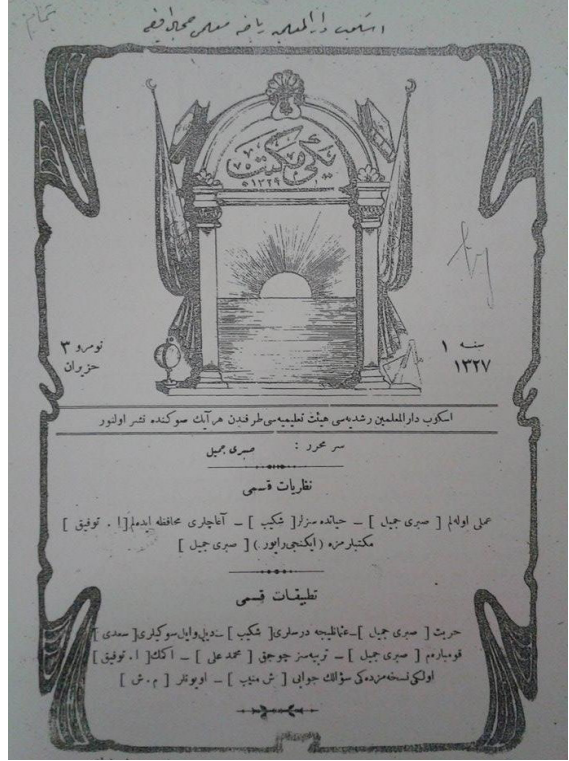
yakınıdır. Buna karşın ecnebi okullarındaki ortamın ise daha verimli ve müsait olduğu ifade edilir.

Sabri Cemil ve Mustafa Şekip Tunç'un yazmış oldukları bazı yazılarında köylerde yer alan mektep ve muallimlerin durumuna değinilir. Köyde görev yapan muallimlerin şehirdeki muallimlere kıyasen daha zor şartlarda çalıştığı dile getirilir.

Anaokulu fikri 1913 yılında iyice güncel bir mesele haline gelmiştir. Bu dönemdeki durumla ilgili en güzel yazılardan bir tanesini Sabri Cemil yazmıştır. O dönemde anaokulu için kullanılan yaygın isim Çocuk Bahçesi'dir. Halk bu bahçe sözü üzerinde bazı yanlış düşüncelere sahiptir. Yazara göre, çocuk bahçeleri bir okuldur. Çocuk orada hürriyet içinde kendi kendini geliştirecektir. Bu bakımdan çocuğa doğrudan müdahale edilmemelidir. O, nazik bir bitki gibi olduğundan gelişmesi için gerekli şartlar hazırlanmalıdır.

EK. 2. YENİ MEKTEP MECMUASININ KAPAK FOTORAFLARI

EK.2.1

1. Sayı

Sermuharriri: Sabri Cemil

Sene: 1

Yıl: 1327/1911

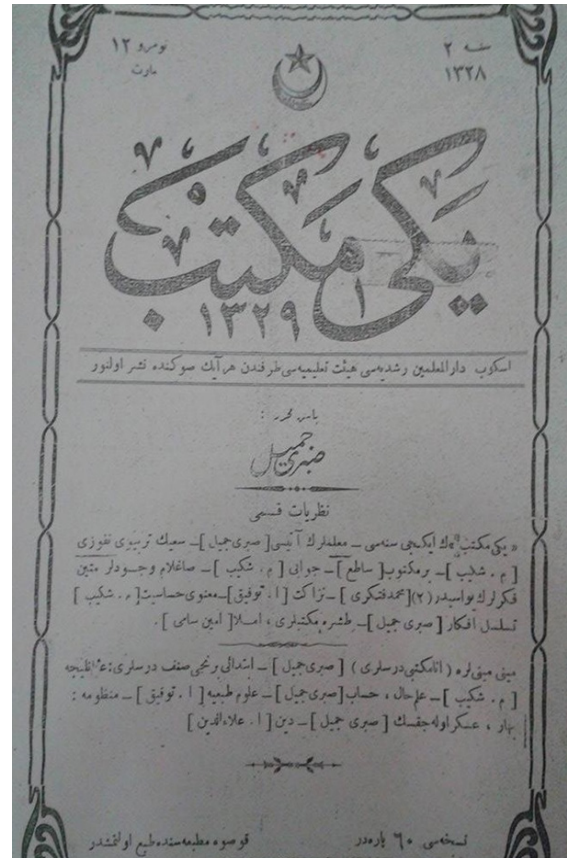
Üsküb Dârümuallimîn Rüşdiyyesi
Heyet-i Talimiyesi tarafından her
ayın sonunda neşredilir.

EK.2.2.

EK.2.3.

KAYNAKÇA

Akyüz, Yahya, Türk Eğitim Tarihi, 5. Baskı, Kültür Koleji Yayınları, İstanbul, 1994.

Binbaşoğlu, Cavit, Başlangıçtan Günümüze Türk Eğitim Tarihi, Anı yayıncılık, Ankara, 2009.

Çınar, Ergun, İstanbul'un 100 Süreli Yayımları İstanbul'un Yüzleri-12, Kültür

Başkenti Ajansı, İstanbul, 2010.

Ercan, Recep, Osmanlı'dan Cumhuriyete Fikir Dergiciliği ve Sosyolojiye Etkileri, Ana Yayıncılık, İstanbul, 2011.

Eren, İsmail, Rumeli Türk Kültürü, Yeni Balkan Yayınları, Üsküp, 2003.

Erdem, Yasemin Tümer, II. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Kızların Eğitimi, Türk Tarih Kurumu, İstanbul, 2013.

Ertuğ, Hasan Refik, Basın ve Yayın Hareketleri Tarihi, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1959.

Hasan, Hamdi, Makedonya'da Türkçe Eğitim ve Abdülhakim Hikmet Doğan, Birlik Yayınları, Üsküp, 1998.

Kadri, Hüseyin Kâzım, Türkiye'nin Çöküşü, Hikmet Neşriyat, İstanbul, 1991.

Koloğlu, Orhan, Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Basın, İletişim Yay., İstanbul, 1994.

Koloğlu, Orhan, Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi, Pozitif Yay., İstanbul, 2006,

Koloğlu, Orhan, 1908 Basın Patlaması, Aydoğan Matbaası, İstanbul, 2005.

Polat, Nâzım Hikmet, II Meşrutiyet Dönemi Türk Edebiyatı, Anadolu

Üniversitesi Web-Ofset tesislerinde, 2. Baskı, Eskişehir, 2013, s. 15.

Okay, Orhan, Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı, Dergâh Yay. İstanbul, 2005.

Öcalan, Hasan Basri, Balkanlar'daki Türk Kültürü'nün Dünü-Bugünü-Yarını, Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü, 2.Baskı, Bursa, 2002.

Topuz, Hafız, Türk Basın Tarihi, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1973.

Cemil, Sabri, Yeni Mekteb, Üsküp Dârulmuallimîn Rüştiyesi Heyet-i Talimiye, Üsküp, 1911.

Devellioğlu, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Yay. Haz.: Aydın Sami Güneşçâl, Aydın Kitabevi, 14. Bs., Ankara, 1997.

Sami, Şemsettin, Edebiyat Terimleri Sözlüğü, Mihran Yay., İstanbul, 1882.

Sami, Şemsettin, Kâmus-ı Türkî, Kapı Yayınları, İstanbul, 2009

BEYAN

Yazar çıkar çatışması olmadığına beyan etmektedir.

